

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В РОСЛИННИЦТВІ

**ДРОБОТЯ Я.А., АСПИРАНТ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

У статті проаналізовано стан запасів рослинництва та ефективність управління ними в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області, виділено основні запаси гаузи рослинництва з погляду логістики.

In the article condition by stocks and effectiveness managementing them are analysed in agricultural enterprise Poltavska oblast to distinguish main stocks branch crop production with the opinion logistics.

Постановка проблеми. Рослинництво – важлива складова галузь сільськогосподарського виробництва, котра виробляє близько 70 % валової сільськогосподарської продукції за досліджуваний нами період [3, с.85].

Від забезпеченості сільськогосподарських підприємств запасами у рослинництві та їх якості значно залежить виробничий процес та отримання готової продукції галузі рослинництва.

Забезпеченість же запасами та витрати пов'язані з запасами залежать від ефективності управління ними, а тому аналіз стану запасів галузі рослинництва дасть змогу проаналізувати ефективність управління та допоможе приймати управлінські рішення в майбутньому. Аналіз стану запасів галузі рослинництва та ефективність управління ними допоможе у прийнятті управлінських рішень в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан запасів в сільськогосподарських підприємствах вивчали В.Н. Амітан, В.Г. Андрійчук, С. А. Белих, Т.М. Ворожейнікова, Р.Р. Ларіна, В. П. Клочан, І.В. Ковальчук, Т.В. Косарева, Н.І. Костаневич, Ю.С. Пеняк, В.А. Пілющенко, Д.В. Стаханов, та інші вчені.

Однак, питання щодо ефективності управління запасами галузі рослинництва вимагають подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення результатів дослідження щодо оцінки стану запасів рослинництва та ефективності управління ними в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. В табл. 1

розглянуто основні запаси рослинництва з погляду логістики.

Дана класифікація запасів повинна бути врахована при створенні методики обліку запасів за операціями, оскільки вона враховує запаси у кожній ланці логістичного ланцюга – постачання – виробництва – збут.

Таблиця 1

Класифікація запасів рослинництва з погляду логістики

Запаси в кожній ланці логістичного ланцюга	Види запасів
1. Запаси постачання	– насіння; – садивний матеріал; – органічні та мінеральні добрива; – пестициди; – дрібний інвентар; – запасні частини; – шини; – нафтопродукти.
2. Запаси у виробництві	– насіння; – садивний матеріал;
3. Запаси у збутовій діяльності	– зерно; – коренеплоди; – плоди.

Джерело: власна розробка

В табл. 2 наведено обсяги та питому вагу запасів в структурі оборотних коштів продукції рослинництва.

Таблиця 2

Оборотні кошти в запасах товарно – матеріальних цінностей галузі рослинництва Полтавської області

Вид економічної діяльності	Оборотні кошти в запасах товарно–матеріальних цінностей						Відхилення 2006 р. у % до 2008 р.	
	2006 р.		2007 р.		2008 р.		Відносне, %	структурн. в. п.
	Млн. грн.	% до оборотних коштів	Млн. грн.	% до оборотних коштів	Млн. грн.	% до оборотних коштів		
сільське господарство	1045,6	61,4	1581,8	58,1	2363,0	54,9	226,0	-6,5

з них галузь рослинництва	808,1	59,9	1170,2	56,7	1855,4	54,1	229,6	-5,8
Питома вага, %	77,3	X	74,0	X	78,5	X	X	+1,2

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області [1, с.42; 2, с. 42 ; 3, с.38;], власні розрахунки

Аналіз даних табл. 2 вказує, що обсяг запасів рослинництва збільшився у 2,3 рази, однак, їх питома вага в структурі оборотних коштів знизилась на 5,8 процентних пункти, питома вага в структурі запасів сільського господарства вцілому зросла на 1,2 процентних пункти.

В табл. 3 подано структуру оборотних коштів в запасах товарно – матеріальних цінностей рослинництва сільськогосподарських підприємств Полтавської обл.

Аналіз даних табл. 3 вказує, що виробничі запаси рослинництва за досліджуваний період зросли на 71,3 %, що пояснюється зростанням ріллі за досліджуваний період, а отже і зростанням потреб у запасах посадкового матеріалу, палива, масил, отрутохімікатах тощо, однак їх питома вага скоротилась на 18,8 п.п.

Запаси готової продукції рослинництва за досліджуваний період зросли у 4 рази, зросла також їх питома вага на 18,8 п.п., що на наш погляд можна пояснити зростанням урожайності за досліджуваний період по основним культурам.

Таблиця 3

Структура оборотних активів у запасах галузі рослинництва Полтавської області (станом на кінець року)

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2005 р., %
Запаси, всього, млн.грн.	808,1	1170,2	1855,4	229,6
у т.ч. виробничі запаси	600,7	764,4	1029,2	171,3
% до загального обсягу	74,3	65,3	55,5	-18,8 п.п.
готова продукція	207,4	405,8	826,2	398,4
% до загального обсягу	25,7	34,7	44,5	+18,8 п.п.

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області, власні розрахунки

В табл. 5 подано показники оборотності запасів рослинництва в сільськогосподарських підприємствах Полтавської обл.

Згідно даних табл. 5 коефіцієнт оборотності запасів

рослинництва знизився на 9,1 %, відповідно тривалість обороту запасів зростає на 9,8%, що пов'язано з зростанням запасів (зросли у 2,3 рази) швидшими темпами ніж виручки від реалізації (зросли у 2,1 рази).

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів зріс на 24,1 %, а тривалість обороту виробничих запасів скоротилась на 19,6%.

Таблиця 5

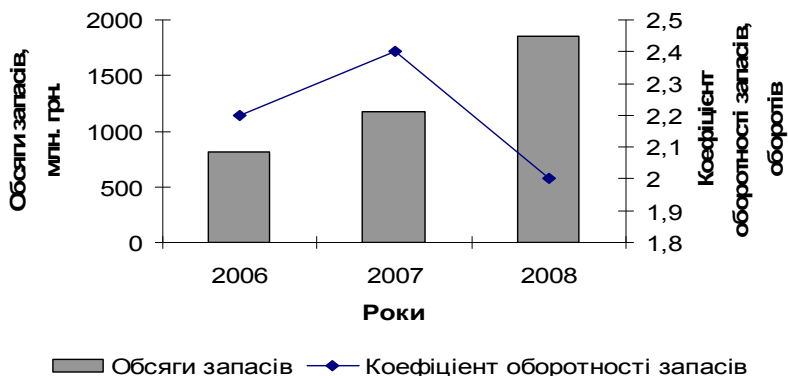
Показники оборотності запасів галузі рослинництва Полтавської області

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2005 р., %
Коефіцієнт оборотності, оборотів	2,2	2,4	2,0	90,9
Тривалість одного обороту, днів	164	150	180	109,8
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, оборотів	2,9	3,6	3,6	124,1
Тривалість одного обороту виробничих запасів, днів	124	100	100	80,6
Коефіцієнт оборотності запасів готової продукції, оборотів	8,5	6,9	4,5	52,9
Тривалість одного обороту запасів готової продукції, днів	42	52	80	190,5

Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області, власні розрахунки

Коефіцієнт оборотності запасів готової продукції знизився на 47,1%, а тривалість обороту зростає на 90,5 %.

Прискорення оборотності запасів призводить до зменшення обсягів запасів, а отже і до вивільнення коштів зайнятих в запасах (рис. 1). Як свідчать дані таблиці 3, 6 та рис. 1 уповільнення обертання запасів призводить до зростання їх обсягів.

*Рис. 1 Динаміка показників використання запасів рослинництва
Полтавської області*

Джерело: власна розробка

Для оцінки ефективності використання запасів рослинництва проведемо розрахунок показників ефективності використання запасів (табл. 6).

Згідно даних табл. 6 обсяг виручки, що припадає на 1 грн. запасів в 2008р. проти 2006 р. знизився на 9,1 %, обсяг прибутку, що припадає на 1 грн. запасів зріс у 2 рази, обсяг прибутку на 1 оборот запасів зріс у 3,9 рази, обсяг запасів, що припадає на 1 га сільськогосподарських угідь скоротився на 55,6 %, обсяг запасів, що припадає на 1 га ріллі скоротився на 55 %, зріс обсяг запасів, що припадає на 1000 грн. продукції на 75,9 %.

Таблиця 6

**Ефективність використання запасів галузі рослинництва
Полтавської області**

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. до 2005 р., %
Виручка від реалізації, млн. грн.	1767,1	2785,7	3738,0	211,5
Прибуток, млн. грн.	93,0	661,1	312,6	336,1
Запаси, млн. грн.	808,1	1170,2	1855,4	229,6
Припадає на 1 грн. запасів:				
виручки від реалізації, тис. грн.	2,2	2,4	2,0	90,9
прибутку, тис. грн.	0,1	0,6	0,2	200,0
Обсяг прибутку млн. грн. в розрахунку на 1 оборот запасів	44,3	367,3	173,7	392,1
Обсяг запасів, тис. грн. на 1 га сільськогосподарських угідь	2,7	1,9	1,2	44,4
Обсяг запасів, тис. грн. на 1 га ріллі	2,0	1,4	0,9	45,0
Обсяг запасів грн. на 1000 грн. валової продукції	244,8	334,6	430,5	175,9

*Джерело: дані головного управління статистики в Полтавській області,
власні розрахунки*

Дослідження, проведене нами, показало, що найвищий рівень

ефективності запасів галузі рослинництва досягнуто в 2007 році, оскільки запасовіддача данного року є найвищою і становить 0,6 грн. прибутку на 1 грн. запасів.

Висновки. Встановлено, що зі зменшенням обертання запасів зростають їх обсяги, а необгрунтоване збільшення обсягів запасів, що не призводить до зростання виручки від реалізації сприяє зниженню коефіцієнта оборотності запасів. Дослідження, проведене нами, показало, що найвищий рівень ефективності запасів галузі рослинництва досягнуто в 2007 році, оскільки запасовіддача данного року є найвищою.

Література.

1. Статистичний щорічник Полтавської області за 2006 рік / [під ред. Т.А. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2007. – 433 с.

2. Статистичний щорічник Полтавської області за 2007 рік / [під ред. Т.А. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2008. – 433 с.

3. Статистичний щорічник Полтавської області за 2008 рік / [під ред. Т.А. Бугайченко]. – Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2009. – 421 с.